

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ความหลากหลายของหนอนพยาธิในปลาวงศ์ Cyprinidae
บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวกิ่งกานต์ บุญโชติ

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ชีววิทยา)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ชโลบล วงศ์สวัสดิ์

บทคัดย่อ

การศึกษาความหลากหลายของหนอนพยาธิในปลาวงศ์ Cyprinidae บริเวณอ่างเก็บน้ำเขื่อนแม่งัดสมบูรณ์ชล จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2545 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2546 โดยทำการตรวจปลา 5 ชนิดได้แก่ ปลากระมัง (*Puntius proctozyron*) ปลากระสูบขีด (*Hampala macrolepidota*) ปลาซ่า (*Labiobarbus siamensis*) ปลาตะเพียนขาว (*Barbodes gonionotus*) และปลาสร้อยขาว (*Henicorhynchus siamensis*) ผลการศึกษาพบหนอนพยาธิ 14 ชนิด เป็นพยาธิปลิงใส 7 ชนิด คือ *Dactylogyrus macrolepidoti*, *D. protozysron*, *D. puntioplites*, *D. quadribrachiatum*, *Dactylogyrus* sp. I, II, III และ *Gyrodactylus* sp. พยาธิปลิงแปด พบ 2 ชนิด คือ *Paradiplozoon kamang* และ *P. krasoopensis* ซึ่งเป็นรายงานพบครั้งแรกในจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ระยะเมตาเซอคาเรีย 3 ชนิด คือ *Centrocestus caninus*, *Haplorchis taichui* และ *Haplorchoides* sp. พยาธิตัวกลม 1 ชนิด คือ *Rhabdochona* sp. โดยมีค่าความชุก (prevalence) ของปลาที่ติดพยาธิรวมเท่ากับ 79.36% (373/470) ค่าความชุกสูงสุดในฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เท่ากับ 100%, 100% และ 96.67% พบจากปลาสร้อยขาว ปลากระมัง และปลากระสูบขีด ตามลำดับ ส่วนค่าความชุกต่ำสุดในฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝนเท่ากับ 66.67%, 31.26% และ 60.00% จากปลาตะเพียนขาว ปลาซ่า และปลาสร้อยขาว ตามลำดับ ค่าความหนาแน่น (intensity) สูงสุดของพยาธิในฤดูหนาว ฤดูร้อน และฤดูฝน เท่ากับ 48.00, 70.03 และ 24.83 จากพยาธิ *Haplorchis taichui* พบในปลาสร้อยขาว พยาธิ *D. puntioplites* ในปลากระมัง และพยาธิ *D. puntioplites* ในปลากระมัง ตามลำดับ

Thesis Title Diversity of Helminths in Cyprinoid Fish in the Area of Mae Ngad Somboonchon Reservoir Chiang Mai Province

Author Miss Kingkan Boonchot

Degree Master of Science (Biology)

Thesis Advisor Assoc. Prof. Dr. Chalobol Wongsawad

ABSTRACT

Five species of cyprinoid fish, *Puntioplites proctozysron*, *Hampala macrolepidota*, *Labiobarbus siamensis*, *Barbodes gonionotus*, and *Henicorhynchus siamensis*, were collected from Mae Ngad Somboonchon Reservoir, Chiang Mai Province from October 2002 to September 2003, and examined for parasites. Fourteen species of helminths were discovered: ten species of monogenea, *Dactylogyrus macrolepidoti*, *D. proctozysron*, *D. puntioplites*, *D. quadribrachiatum*, *Dactylogyrus* sp. I, II, III, *Gyrodactylus* sp., *Paradiplozoon kamang*, and *P. krasoopenis*, first recorded from Chiang Mai province; three species of metacercariae, *Centrocestus caninus*, *Haplorchis taichui* and *Haplorchoides* sp.; and one species of nematode: *Rhabdochona* sp. The overall prevalence was 79.36% (373/470). The highest prevalence was found in *Henicorhynchus siamensis* (100%), *Puntioplites proctozysron* (100%) and *Hampala macrolepidota* (96.67%) in the cool-dry, hot and rainy seasons, respectively, and the lowest prevalence in *Barbodes gonionotus* (66.67%), *Labiobarbus siamensis* (31.26%) and *Henicorhynchus siamensis* (60%), respectively. The highest intensities found in *Haplorchis taichui*, *D. puntioplites*, and *D. puntioplites* were 48.00, 70.03, and 24.83 from *Henicorhynchus siamensis*, *Puntioplites proctozysron*, and *Puntioplites proctozysron*, in cool-dry, hot and rainy seasons, respectively.